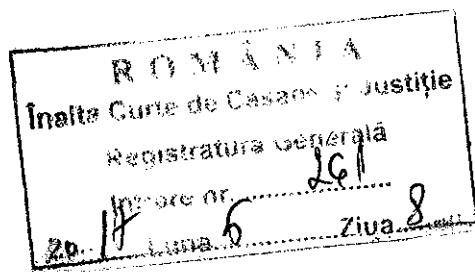

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

Nr. 1100/02.05.2017

28 May 2012

CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ

RECURS ÎN INTERESUL LEGII

Iungheș
 UREȘ
 EGII
 Codul de procedură

În temeiul dispozițiilor art. 471 alin. (1) din Codul de procedură penală, Colegiul de conducere al Curții de Apel Târgu Mureș sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție cu recurs în interesul legii în privința re deschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate, pentru a se pronunța asupra următoarei chestiuni de drept: **faza de la care se reia procesul penal, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate (art. 466 și urm. C. pr. pen) – din faza camerei preliminare sau din faza judecării în prim grad.**

I. Analiza jurisprudenței naționale, în materia soluționării cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate, a identificat problema de drept referitoare la faza de la care se reia procesul penal, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate (art. 466 și urm. C. pr. pen) – din faza camerei preliminare sau din faza judecării în prim grad. Problema de drept s-a ivit ca urmare a faptului că legiuitorul nu a prevăzut în mod expres faza de la care se reia procesul penal, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate – din faza camerei preliminare sau din faza judecării în prim grad, precum și ca urmare a pronunțării Deciziei nr. 647/1 noiembrie 2016 (pct. 24-33) a Curții Constituționale.

Într-o primă opinie, se consideră că în cazul în care a fost admisă în principiu o cerere de redeschidere a procesului penal, procesul se redeschide din faza camerei preliminare și nu a judecății în prim grad. În susținerea acestei opinii au fost îmbrățișate considerentele Deciziei nr. 647/1 noiembrie 2016 a Curții Constituționale, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 40/13 ianuarie 2017 (par. 24-33).

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

În acest sens, au fost pronunțate hotărârile penale aflate la **Anexa 1**: filele 1 - 43 cuprind un număr de **12 hotărâri (încheieri sau sentințe) penale** pronunțate de către judecătorii de cameră preliminară de la diferite instanțe din circumscripția a **4 Curți de Apel**, prin care **procesul penal a fost redeschis din faza camerei preliminare**, respectiv:

- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel București – 9 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Galați – 1 hotărâre;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Oradea – 1 hotărâre și
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Târgu Mureș – 1 hotărâre.

În cea de-a doua opinie, se consideră că admiterea cererii de redeschidere a procesului penal cu consecința rejudecării în primă instanță nu trimite cauza în camera preliminară, din două motive: în primul rând, camera preliminară este o fază distinctă a procesului penal, anterioară judecării și ulterioară urmăririi penale, iar redeschiderea procesului penal privește exclusiv faza de judecată. În al doilea rând, rațiunea redeschiderii procesului penal este tocmai aceea de a da posibilitatea inculpatului să facă declarații în fața instanței, să discute și să comenteze probe în acuzare și să propună probe în apărare, or în procedura de cameră preliminară nu se administrează probe pentru dovedirea temeiniciei sau netemeiniciei acuzației.

În acest sens, au fost pronunțate hotărârile penale aflate la **Anexa 2**: filele 44 și urm. cuprind un număr de **45 de hotărâri (încheieri, sentințe sau decizii) penale** pronunțate de către diferitele instanțe din circumscripția a **10 Curți de Apel**, prin care **procesul penal a fost redeschis din faza judecării**, respectiv:

- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Bacău – 6 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel București – 6 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Brașov – 12 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Cluj – 2 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Constanța – 4 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Galați – o hotărâre;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Iași – 3 hotărâri;
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Oradea – 9 hotărâri;

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Târgu-Mureș – 1 hotărâre și
- ☐ instanțe din circumscripția Curții de Apel Timișoara – 1 hotărâre.

În doctrină, s-a exprimat următoarea opinie potrivit căreia, în urma admiterii cererii de redeschidere a procesului penal, „având în vedere abrogarea art. 470 C. proc. pen., ... judecata va fi reluată din faza de cameră preliminară, indiferent dacă procesul a fost soluționat definitiv, conform C. proc. pen., sau conform legii procesuale anterioare”. (A se vedea: V. H. D. Constantinescu, în M. Udriu (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, ed. 2, Ed. C.H.Beck, București, 2017, p. 1845, parag. 4.2.).

II. Dispoziția legală supusă dezlegării: art. 466 alin. 3 Cod de procedură penală, potrivit căruia:

„(3) Dacă instanța constată îndeplinirea condițiilor prevăzute la alin. (1), dispune prin încheiere admiterea cererii de redeschidere a procesului penal.”

III. Dezlegarea chestiunii de drept ar trebui să plece de la faptul că, pe de o parte, legiuitorul nu a prevăzut faza de la care se redeschide procesul penal (faza camerei preliminare sau cea a judecării), iar pe de altă parte, prin Decizia nr. 647/1 noiembrie 2016, Curtea Constituțională a motivat la pct. 24-33 următoarele:

„24. În continuare, analizând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile art. 470 din Codul de procedură penală, criticate în prezenta cauză, se regăsesc în titlul III „Judecata” al Părții speciale a Codului de procedură penală, capitolul V „Căile extraordinare de atac”, secțiunea a 4-a „Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate”. Curtea reține că redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate reprezintă o cale extraordinară de atac de retractare nouă, în conformitate cu cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa, în interpretarea art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, respectiv Hotărârea din 12 februarie 1985, pronunțată în Cauza Colozza împotriva Italiei, paragraful 26, în care s-a reținut că, dacă „legislația națională permite

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

judecarea unei persoane în absența, acea persoană trebuie, din momentul în care află despre procedură, să poată determina ca o instanță, după ce o va audia, să dispună din nou asupra fondului acuzațiilor ce i-au fost aduse" (în același sens, Hotărârea din 23 noiembrie 1993, pronunțată în Cauza Poitrimol împotriva Franței, paragraful 31). Potrivit expunerii de motive la legea privind noul Cod de procedură penală, "Deși procedurile desfășurate în absența acuzatului nu sunt în sine incompatibile cu art. 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, persoanei judecate în lipsă care a fost condamnată definitiv trebuie să-i fie garantat dreptul ca, ulterior condamnării, o instanță să statueze din nou, după audierea acesteia, asupra temeiniciei acuzației în fapt și în drept, dacă rezultă că persoana nu a renunțat, în mod neechivoc, la dreptul său de a fi prezentă în instanță și de a se apăra sau dacă nu se sustrage judecății. Prezentarea la proces a inculpatului are o importanță deosebită atât din punctul de vedere al dreptului acestuia de a fi audiat, cât și al necesității de a verifica exactitatea afirmațiilor sale, de a le confrunta cu declarațiile părții vătămate, cât și cu cele ale martorilor. Dreptul de a compărea în persoană nu este necesar numai pentru respectarea dreptului la apărare, ci conferă, totodată, posibilitatea instanței, pe de o parte, de a-și forma o impresie nemijlocită cu privire la acuzat, iar, pe de altă parte, de a asculta declarațiile pe care acesta intenționează să le facă". Curtea reține, de asemenea, că în reglementarea procesual penală anterioară - art. 522¹ din Codul de procedură penală din 1968 - era recunoscută posibilitatea solicitării rejudecării cauzei de către persoana judecată și condamnată în lipsă numai în cazul în care se cerea extrădarea condamnatului sau predarea acestuia în baza unui mandat european de arestare, aceasta fiind o procedură specială, normele procesual penale precitate făcând trimitere la procedura revizuirii drept cale extraordinară de atac.

25. Curtea observă că Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a pronunțat Decizia nr. 22 din 9 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 486 din 2 iulie 2015, prin care a admis sesizarea formulată de Curtea de Apel Cluj - Secția penală și de minori, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a problemei de drept vizând "interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 466 alin. (1) din Codul de procedură penală, în sensul de

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

a se stabili dacă instituția redeschiderii procesului penal este aplicabilă doar proceselor în care a avut loc o soluționare pe fond a cauzei (judecata în primă instanță și în calea ordinară de atac) sau și celor care au avut ca obiect soluționarea unor căi extraordinare de atac (contestații în anulare, revizuire) ori alte cereri", stabilind că "în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 466 alin. (1) din Codul de procedură penală, obiectul cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate îl reprezintă numai hotărârile penale definitive prin care s-a dispus condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei ori amânarea aplicării pedepsei, indiferent dacă judecata în primă instanță sau în calea ordinară de atac este consecința rejudecării cauzei ca urmare a admiterii contestației în anulare ori revizuirii". În considerentele Deciziei nr. 22/2015, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a reținut că "prin noțiunea de «proces penal» utilizată în denumirea căii extraordinare de atac a redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate se înțelege faza de judecată, prin folosirea metodei interpretării restrictive legiuitorul urmărind să asigure posibilitatea reluării, în condițiile legii, a judecării cauzei, din analiza dispozițiilor art. 466 alin. (1) și (5) din Codul de procedură penală rezultând că pot fi supuse acestei proceduri extraordinare doar hotărâri penale definitive: hotărâri de condamnare, hotărâri de renunțare la aplicarea pedepsei și hotărâri de amânare a aplicării pedepsei, prin intermediul cererii de redeschidere a procesului penal putându-se critica, exclusiv, hotărâri definitive prin care se rezolvă fondul cauzei (condamnare, renunțare la aplicarea pedepsei sau amânarea aplicării pedepsei), persoana condamnată în lipsă putând contesta nu atât soluția definitivă pronunțată în cauza sa, cât mai ales procedura de desfășurare a judecății în lipsa sa, prin înfrângerea principiilor contradictorialității, nemijlocirii, reguli de bază ale judecății".

26. Totodată, Curtea reține că art. 470 din Codul de procedură penală - ce face obiect al controlului de constituționalitate în prezenta cauză - a fost abrogat prin art. II pct. 116 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 23 mai 2016. Dispozițiile art.

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

466 - 469 din titlul III capitolul V secțiunea a 4-a din Codul de procedură penală, modificate, în parte, prin actul normativ precitat, reglementează în continuare cu privire la procedura redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate, scopul acestei noi căi extraordinare de atac fiind garantarea dreptului la un proces echitabil - prevăzut de art. 6 din Convenție - al persoanei condamnate în lipsă, prin respectarea principiilor contradictorialității, egalității armelor, exercitării dreptului la apărare prin propria persoană, nemijlocirii, oralității și aflării adevărului, precum și dreptului de a interoga martorii sau părțile din proces.

27. Autorul excepției susține că prevederile art. 470 din Codul de procedură penală contravin dispozițiilor constituționale referitoare la egalitatea de drepturi, dreptul părților la un proces echitabil, dreptul la apărare, înfăptuirea justiției, întrucât, în opinia acestuia, normele procesual penale criticate suprimă parcurgerea fazei camerei preliminare în procesul penal redeschis. Arată că practica constantă a instanțelor este în acest sens și, totodată, face trimitere la doctrina în materie, la Decizia Curții Constituționale nr. 641 din 11 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014, în care s-a subliniat importanța camerei preliminare în ansamblul procesului penal, cât și la expunerea de motive la legea privind noul Cod de procedură penală.

28. Față de criticile autorului excepției, Curtea reține că dispozițiile de lege criticate sunt norme de procedură, iar, potrivit acestora, rejudecarea cauzei - după admiterea cererii de redeschidere a procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate - se face potrivit regulilor de procedură aplicabile etapei procesuale pentru care s-a dispus redeschiderea procesului penal. Așadar, textul de lege criticat reglementează maniera de restabilire a ordinii de drept prin acte de conformare față de norma primară și față de regulile de procedură cu caracter auxiliar, aplicabile etapei procesului penal pentru care s-a dispus redeschiderea procesului. De principiu, regulile procedurale prevăd în ce mod trebuie aduse la îndeplinire actele procesuale în vederea realizării efectelor pe care le poate produce fiecare act procesual, efecte care se integrează în mod firesc în activitatea procesuală. Aceasta întrucât caracterul judiciar al procesului penal implică existența unor reguli precise de competență și a unor garanții procesuale adecvate.

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

29. De asemenea, Curtea observă că norma criticată face vorbire despre regulile de procedură aplicabile "etapei procesuale" pentru care s-a dispus redeschiderea procesului penal. Așa încât, în context, Curtea reține că, datorită naturii și specificului obiectului procesului penal, acesta este sistematizat pe faze, etape și stadii procesuale, în structura tipică a procesului penal distingându-se, de principiu, trei faze: urmărirea penală (cu etapele cercetării penale și trimiterii în judecată, fiecare putând parcurge diferite stadii), judecata (cu etapele judecătii în primă instanță și judecătii în căile de atac, fiecare putând trece prin diferite stadii) și punerea în executare (cu etapa punerii în executare a hotărârilor penale și etapa eventualelor schimbări ce pot interveni în cursul executării, ambele susceptibile de diferite stadii de desfășurare).

30. Totodată, Curtea reține că noul Cod de procedură penală reglementează principiul separației funcțiilor judiciare, în cuprinsul prevederilor art. 3 alin. (1) fiind enumerate: funcția de urmărire penală, funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în faza de urmărire penală, funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și funcția de judecată. Funcția de urmărire penală este exercitată de procuror și de către organele de cercetare penală, prin strângerea probelor necesare pentru a se constata dacă există sau nu temeiuri de trimitere în judecată. Funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei se exercită, de principiu, de către judecătorul de drepturi și libertăți. Funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată este exercitată de judecătorul de cameră preliminară, care verifică legalitatea actului de trimitere în judecată și a probelor pe care acesta se bazează, precum și legalitatea soluțiilor de netrimiteri în judecată. Funcția de judecată se exercită de către completuri de judecată constituite în condițiile legii.

31. Instanța de contencios constituțional a statuat în Decizia nr. 641 din 11 noiembrie 2014 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 344 alin. (4), art. 345, art. 346 alin. (1) și art. 347 din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 887 din 5 decembrie 2014, paragraful 27, că "prin prisma atribuțiilor procesuale încredințate judecătorului de cameră preliminară, în contextul separării funcțiilor judiciare potrivit textului de lege menționat anterior, Curtea trage concluzia că acestuia îi revine funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și că, în concepția

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

legiutorului, această nouă instituție procesuală nu aparține nici urmăririi penale, nici judecării, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal. Procedura camerei preliminare a fost încredințată, potrivit art. 54 din Codul de procedură penală, unui judecător - judecătorul de cameră preliminară -, a cărui activitate se circumscrie aceleiași competențe materiale, personale și teritoriale ale instanței din care face parte, conferindu-i acestei noi faze procesuale un caracter jurisdicțional." Prin urmare, Curtea Constituțională a statuat cu privire la o nouă fază procesuală, corespunzătoare funcției de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată, - faza camerei preliminare - distinctă de toate celelalte faze procesuale, inclusiv de faza de judecată, prin efectul deciziei precitate fiind instituită o nouă structură a procesului penal. Din această perspectivă, având în vedere că obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală - în condițiile în care, potrivit art. 346 alin. (5) din Codul de procedură penală, probele care au fost excluse de judecător în această fază nu pot fi avute în vedere la judecarea în fond a cauzei -, este important ca, urmare a admiterii cererii de redeschidere a procesului penal, rejudecarea cauzei să se desfășoare potrivit normelor procesual penale în vigoare, așadar, cu parcurgerea fazei camerei preliminare, întrucât, astfel cum a reținut Curtea în paragraful 40 al Deciziei nr. 641 din 11 noiembrie 2014, precitată, "procedura desfășurată în camera preliminară este deosebit de importantă, având o influență directă asupra desfășurării și echității procedurii ulterioare, inclusiv asupra procesului propriu-zis". Or, asigurarea caracterului echitabil al procedurii și, implicit, principiilor precitate presupune posibilitatea reală a persoanei condamnate în lipsă de a dezbate în fața judecătorului tot ceea ce este avansat în drept sau în fapt de către adversar și tot ceea ce este prezentat de acesta, probe sau alte documente.

32. Curtea reține însă că, în stabilirea sensului noțiunii de "proces penal", utilizată în denumirea căii extraordinare de atac a redeschiderii procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate, relevanță au prevederile art. 6 alin. (1) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, publicată în Monitorul Oficial al

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

României, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013, potrivit căroră "Cauzele aflate în curs de judecată în primă instanță la data intrării în vigoare a legii noi în care nu s-a început cercetarea judecătorească se soluționează de către instanța competentă conform legii noi, potrivit regulilor prevăzute de aceeași lege", și prevederile art. 14 alin. (1) din aceeași lege, potrivit căroră "Rejudecarea cauzei de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată [...] dispusă după intrarea în vigoare a Codului de procedură penală, se desfășoară conform legii noi". Așadar, Curtea reține că începerea sau nu ori finalizarea în cauză a cercetării judecătorești prezintă relevanță din această perspectivă.

33. În final, Curtea constată că norma procesual penală criticată nu exclude expressis verbis parcurgerea fazei camerei preliminare în procesul penal redeschis, în prezenta cauză instanța de fond pronunțându-se cu privire la cereri și excepții referitoare la regularitatea actului de sesizare, însă cu încălcarea normelor de competență funcțională, deoarece în cauză nu a existat o dispoziție formală de trecere a cauzei în procedura de cameră preliminară, astfel că motivele de neconstituționalitate formulate de autorul excepției privesc, în realitate, modul de interpretare și aplicare de către instanța de judecată a normelor procesual penale ale art. 470. Așa încât a răspunde criticilor autorului excepției în această situație ar însemna o ingerință a Curții Constituționale în activitatea de judecată, ceea ce ar contraveni prevederilor art. 126 din Constituție, potrivit căroră justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege."

IV. Solicitarea este admisibilă, fiind identificate și atașate sesizării hotărâri judecătorești definitive din care rezultă că problema de drept a fost soluționată în mod diferit.

Anexăm prezentei și adresele prin care ne-au fost comunicate hotărârile solicitate de la cele 10 Curți de Apel, în conținutul căroră se face referire și la practica instanțelor din circumscripția fiecărei Curți.

În considerarea argumentelor prezentate, apreciem că, în urma admiterii unei cereri de redeschidere a procesului penal pentru persoanele condamnate judecate în lipsă, faza de la care se reia

R O M Â N I A
CURTEA DE APEL TÂRGU-MUREȘ
COLEGIUL DE CONDUCERE

procesul penal este aceea a judecății și nu cea a camerei preliminare, pentru considerentele arătate la cea de a doua opinie expusă anterior.

Având în vedere cele prezentate, vă solicităm să constatați că problema de drept ce formează obiectul sesizării a fost soluționată diferit în practica instanțelor judecătorești și, printr-o decizie obligatorie, să stabiliți modul unitar de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 466 din Codul de procedură penală.

COLEGIUL DE CONDUCERE AL CURȚII DE APEL TÂRGU-MUREȘ

PREȘEDINTE

judecător Florin Dima

MEMBRI:

judecător dr. Mihaela Vasilescu

judecător Camelia Rusu

judecător dr. Andreea Ciucă

judecător Marcela Petricu-lujă

judecător Cristina-Beatrix Bogdan

judecător Daniel Ursulescu

